

Универзитет у Нишу

Правни факултет

Мастер рад:

тема:

ПРАВНИ ОКВИР МЕДИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Ментор:

Проф. др. Петрушић Невена

Студент:

Милена Кнежевић

Број индекса: M016/13

Ниш, 2014.

1. УВОД

Владавина права је вековима уназад идеал и представља синоним за развој човечанства, људски и цивилизацијски прогрес који стреми правди. У литератури¹ се поставља питање да ли је та правда „једнако праведна за све“ и ко ту правду и то право дефинише? Дефинисали су је махом бели људи, углавном мушког пола, који се нису довољно обазирали на људе друге пути и културе, на своју децу и жене.

У потрази за другачијим начином којим би се лакше остварила правда, у разним културама и на различитом степену развоја друштва, јавио се метод који је данас познат под називом медијација или посредовање. Његовом применом се дуготрајна, напорна и често неплодна полемика замењује разговором, преговарањем, споразумом који је прихватљив за стране у спору, а пресуда која је донета од стране лица које има ауторитативну моћ доношења одлука мења се консензусом.²

Према једној од дефиниција, „медијација (посредовање) је посебан метод за решавање спорова, који омогућава да стране у спору путем преговора који се воде уз помоћ и посредовање медијатора пронађу конструктивно, обострано прихватљиво, пријатељско решење које не значи ни победу ни губитак једне од страна у спору, већ њихов обострани добитак“.³

Иако има дугу историју и постоји у свим културама и на свим континентима, у Републици Србији посредовање је за многе још увек недовољно познат појам. Из тог разлога се значење овог института често изједначава са арбитражањем или

¹ Игњатовић-Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, Посредовање/медијација као начин решавања сукоба, у: Медијација - Концепти и контексти (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2006, стр. 9.

² Ibid.

³ Петрушић, Невена, Медијација као метод решавања правних спорова, Темида, Београд, 2004., стр. 33.

пресуђењем, односно утицајем треће „моћније“ стране на решавање сукоба. Оно што је заједничко за арбитражање и пресуђење јесте чињеница да негирају компетентност сукобљених страна и минимализују њихову одговорност за исход преговарања, док посредовање управо обрнуто делује на стране у сукобу и на њихово преговарање.⁴ Наиме, када се одлуче за посредовање, стране у сукобу остају *субјекти*, односно, компетентни и *одговорни креатори сопствене судбине*, а не пасивни примаоци нечије пресуде или арбитраже.⁵

Упркос свему, посредовање се успешно развија у различитим областима приватног и јавног живота. Типичне области примене медијације су имовинскоправни спорови, спорови у породичним, радним и привредним односима, у управним и кривичним стварима, споровима у области образовања, заштите животне средине, споровима насталим услед дискриминације, као и у свим другим спорним односима у којима медијација одговара природи спорног односа и може да помогне његовом разрешењу.

У овом раду биће приказан процес изградње нормативног оквира медијације у Републици Србији, са посебним освртом на новине које уноси Закон о посредовању у решавању спорова.⁶

Уводни део односи се на сам појам медијације, историјат и област примене медијације, у кратким цртама. Такође, у овом делу рада биће елабориране предности и недостаци овог института.

---

⁴ Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, *op. cit.*, стр. 10.

⁵ *Ibid.*

⁶ Закон о посредовању у решавању спорова, „Сл. гласник РС“ бр. 55/2014, у даљем тексту ЗПРС.

Централни део рада посвећен је актуелним законским решењима у домену медијације, која су садржана у ЗПРС. Овај закон доноси бројне промене у области медијације, па у складу са тим његова решења су наишла на похвале, али и бројне критике. Како је закон недавно усвојен, још увек није успостављена нова медијаторска пракса, нити су усвојени подзаконски акти, тако да ће у раду бити извршена *de iure* анализа нових законских решења.

У завршном делу рада биће дат осврт на тренутно стање у области медијације у Србији, а биће изложене и препоруке за будући развој примене овог института. Резултати истраживања биће сумирани у закључним разматрањима.

Методологија истраживања прилагођена је самом предмету истраживања: примењени су нормативни и упоредно-правни метод.

2. МЕДИЈАЦИЈА КАО МЕТОД ЗА РЕШАВАЊЕ СПОРОВА/СУКОБА

2.1. Приступу у решавању спорова

Свакодневни живот људи у социјалној заједници прате разне врсте спорова⁷ и сукоба, јер у сваком грађанско - правном односу различити интереси и потребе грађана представљају потенцијални извор неспоразума и неслагања. Највећи број спорова настаје у правној сфери, што је и разумљиво јер су готово сви односи међу људима регулисани правним нормама.⁸ Ти правни спорови се решавају применом

---

⁷ Грађанско-правни спор је фактичка ситуација која настаје између два субјекта због несагласности око одређеног грађанско-правног односа. Предмет грађанско-правног спора може да буде неслагање око постојања чињеничног (фактичког) питања (нпр. питање постојања ствари, смрти лица итд.), или око постојања правног питања (нпр. постојања потраживања или својине на делу непокретности). (Ковачевић-Куштримовић, Радимила; Лазевић, Мирослав – Увод у грађанско право, Ниш, 2008., стр. 19.).

⁸ Петрушић, Невена, Алтернативни методи решавања правних спорова у праву Републике Србије, Зборник радова „Функционисање правног система РС“, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2006, стр. 1.

различитих судских и вансудских метода. У литератури се⁹, уз велико уопштавање, сви ови методи групишу у две велике категорије: методи за решавање спорова са позиције права и методи за решавање спорова са позиције интереса.

Решавање спорова са позиције права је доминантан метод решавања правних спорова, где се спор најчешће решава пресуђењем. Међутим, паралелно се примењују и различити начини за мирно решавање спорова за које се користи израз „алтернативно решавање спорова“ (скраћеница АДР изведена у енглеском говорном подручју од *alternative dispute resolution*).¹⁰

Начин решавања спорова са позиције интереса заснован је на идеји да се спор који је настао може решити уколико се стране у спору сагласе око тога поводом ког интереса је настао сукоб и пронађу споразумно и конструктивно решење којим ће бити задовољени интереси обеју страна. Медијација је најраспрострањенији начин решавања спорова са позиције интереса.¹¹ За разлику од парнице, медијација може понудити шири спектар решења која су у складу са циљевима укључених страна.¹²

2.2. Појам медијације

Медијација је посебан метод за решавање спорова, који припада групи алтернативних механизма за мирно, вансудско, решавање спорова (спада у АДР

---

⁹ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 23-37.

¹⁰ Овим изразом означавају се разноврсни методи решавања спорова изван државног судског система, као што су арбитража (*arbitration*), преговарање (*negotiation*), медијација (*mediation*), концилијација (*consiliation*), мини расправни поступак или мини суђење (*mini-trials*), техника *med-arb*, комбинација посредовања и арбитраже, различити истражни и сазнајни поступци за утврђивање чињеница (*neutral expert act-finding*) и др. (Петрушић, Невена, Алтернативни методи решавања правних спорова у праву Републике Србије, Зборник радова „Функционисање правног система РС“, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2006., стр.2.).

¹¹ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 34.

¹² Hardy, Samantha; Rundle, Olivia, *Mediation for Lawyers*, CCH Australia Limited, 2010., at 3.

технике – *alternative dispute resolution*). Као феномен, медијација се обично дефинише описно имајући у виду њену структуру, функцију коју остварује и садржај активности које су предузете у току поступка.¹³ Па тако поједини аутори¹⁴ покушавају да дефинишу медијацију наводећи да она представља „игру“, у којој сви актери имају одређену улогу, а чији исход је неизвештан.

Формулисање прецизне дефиниције медијације веома је тешко, тако да се медијација углавном само описује. Према Кристоферу Муру, једном од најзначајнијих имена у овој области: „Посредовање/медијација је интервенисање у сукобу или преговарању преко прихватљиве, непристрасне и неутралне треће стране која нема ауторитативну моћ доношења одлуке, већ помаже странама у сукобу да својом вољом постигну властити, обострано прихватљив споразум о предмету сукоба.“¹⁵

У нормативним актима који су релевантни за алтернативно решавање спорова у праву Републике Србије, уочава се да се израз посредовање користи као општи назив за све вансудске начине решавања спорова, укључујући и мирење, док у другим актима термин мирење има значење општег назива.¹⁶

У чл. 2. ст. 1. Закона о посредовању – медијацији¹⁷ законодавац је дефинисао посредовање као „сваки поступак, без обзира на његов назив у којем стране желе да спорни однос реше мирним путем уз помоћ једног или више посредника-медијатора, који странама помажу да постигну споразум“ што указује на то да су се одредбе ЗП могле применити у сваком поступку за мирно решавање спора, једини је услов био да

---

¹³ Petrusic, Nevena, *The Method of Collective Labour Disputes Resolution in Yugoslav Law*, University of Nis, *The scientific journal Facta Universitatis, series: Law and Politics*, Vol. 1., No. 3., 1999., at 289.

¹⁴ Relis, Tamara, *Perception in litigation and mediation: lawyers, defendants, plaintiffs, and gendered parties*, Cambridge University Press, New York, 2009, at 1.

¹⁵ Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, *op. cit.*, стр. 10.

¹⁶ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 8.

¹⁷ Закон о посредовању – медијацији, „Сл. гласник РС“, бр. 18/2005, у даљем тексту ЗП.

стране у спору желе да свој спорни однос реше мирним путем и да им у поступку помоћ пружао један или више медијатора.

ЗПРС дефинише посредовање као „поступак, без обзира на назив, у којем стране добровољно настоје да спорни однос реше путем преговарања, уз помоћ једног или више посредника, који странама помажу да постигну споразум“.¹⁸

Упоређивање законских дефиниција и указивање на њихове евентуалне недостатке биће изнето у делу рада који носи назив „Појам и подручје примене медијације“.

2.2.1. Врсте медијације

Данас се медијација успешно примењује у многим културама и друштвима, у различитим областима приватног и јавног сектора па је, у складу са тим и процес медијације у великој мери одређен контекстом у коме се примењује. У северној Америци, Аустралији и западним земљама Европе области примене медијације:

- Породична и бракоразводна медијација (family, divorce mediation);
- Медијација у образовним установама (peer mediation in schools);
- Медијација у радним односима (employment, organizational mediation);
- Привредна/комерцијална медијација (commercial mediation);
- Здравствена медијација (health mediation);
- Медијација у области очувања животне средине (environmental mediation);
- Медијација у заједници (community mediation);
- Медијација у кривичним поступцима (victim-offender mediation);

---

¹⁸ Чл. 2. ЗПРС.

- Међународна и интеретничка медијација (international, interethnic-mediation);
- Медијација у друштвеним/социјалним променама (social change mediation).¹⁹

Приликом креирања нормативног оквира медијације, законодавац је пружио могућност за развијање различитих модела медијације, како приватне, тако и тзв. судски анексиране медијације.²⁰ Судски анексирана медијација је општи назив за медијацију која се одвија уз асистенцију суда за решавање медијабилних спорова.²¹ Законодавац овај модел медијације је означавао као „посредовање после покретања парничног поступка“.²² За разлику од судски анексиране медијације, приватна медијација се спроводи независно од суда, односно другог државног органа пред којим се решава спор.²³

2.3. Карактеристике медијације

Из дефиниције медијације произилазе њене кључне карактеристике: непристрасност, која се односи на медијатора који не сме дати предност ниједној од страна у спору; неутралност, која подразумева да посредник нема свој скривени интерес у погледу исхода.

Из чињенице да стране у сукобу својом вољом слободно, без икаквог притиска, учествују у поступку медијације и бирају медијатора који ће водити поступак произилази да је добровољност још једна од кључних компоненти медијације. У

¹⁹ Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, *op.cit.*, стр. 74.

²⁰ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 12.

²¹ *Ibid.*

²² Глава IV, ЗП.

²³ За сада је у Републици Србији основана Агенција за мирно решавања радних спорова. (Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 12.).

литератури²⁴ се наводи да истраживања показују да медијација чије спровођење наређује сам закон изузетно ретка и да се постепено напушта и у оним државама у којима је дуго времена егзистирала, што је разумљиво јер се она коси са начелима диспозиције и добровољности која су темељ медијације. У правном систему Републике Србије, медијација је у највећем броју случајева добровољна, обавезну медијацију предвиђа Породични закон²⁵ када су у питању брачни спорови.

Одредбе Закона о парничном поступку²⁶ и ЗП којима је суд овлашћен да упути стране на медијацију треба схватити као инструкциони пропис, а само упућивање страна на предлог суда је његов подстицајни акт а не судска наредба коју стране морају да изврше.²⁷

За разлику од судије, арбитра, посредник нема ауторитативну моћ доношења одлуке, већ су стране у сукобу те које постижу договор на основу сопствених потреба и интереса.

Медијација је поверљив и приватан процес у којем је медијатор дужан да чува као поверљиве све информације, а једино је у случају сазнања чињеница, које могу угрозити безбедност неког од учесника у поступку дужан да обустави медијацију и обавести надлежни орган.²⁸

---

²⁴ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 13 и 14.

²⁵ Породични Закон, "Сл. гласник РС", бр. 18/2005, у даљем тексту ПЗ.

²⁶ Закон о парничном поступку, "Сл. гласник РС", бр. 125/2004, у даљем тексту ЗПП.

²⁷ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 16.

²⁸ Изузетак су неки видови посредовања - нарочито они чија је сврха помирење две или више групација или заједница - могу бити делимично или скроз отворени за јавност. Типичан пример за такво посредовање је рад Комисије за истину и помирење (Truth and Reconciliation Commission), формиране 1995. године у Јужној Африци након пада апартејда. (Игњатовић-Џамоња, Тамара; Жегарац, Невенка-Медијација у систему социјалне заштите, Факултет политичких наука, Годишњак, 2007., стр. 402.).

2.4. Предности и недостаци медијације

Поређењем медијације и поступка за решавање спорова пресуђењем може се закључити да сваки од ових метода има одређене предности и недостатке. И поред негативних страна и ризика које носи, медијација има и позитивних карактеристика због чега за многе правне односе она представља бољи и ефикаснији начин за решавање спорова који из ових односа проистичу. То је и основни разлог зашто је медијација у последњих неколико година фаворизована и што доживљава праву експанзију.²⁹

Предности медијације су вишеструке.

Једна од предности јесте могућност да стране имају пуну контролу над процесом медијације и пружа им се шанса да преузму одговорност за проналажење адекватног решења које ће задовољити интересе обеју страна. На тај начин обе стране постају победници, јер су оствариле своје интересе. Стране у сукобу потписују споразум око којег су се претходно сагласиле тек када се увере да је он добар за њих.³⁰

Поступак медијације омогућава да стране у спору преговарају директно. У таквој ситуацији ће једна страна у спору бити спремна да промени своје понашање уколико, након што чује мишљење друге стране у спору, увиди да то понашање не доводи до решења.³¹ Тако се избегава појављивање на суду, надметање које обично прати судски поступак, чиме се све више појачава конфликт и стране удаљавају од решења. У прилог медијацији стоји податак да је у западним земљама процењено да

²⁹ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 33.

³⁰ Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, Медијација као алтернативни начин решавања сукоба; у: Медијација – принципи, процес, примена (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2014., стр. 76.

³¹ Liebmann, Marian – *Mediation in Context*, London, Jessica Kingsley, 2000., at 11.

медијација штеди сукобљеним странама 50% до 95% новца који би могли потрошити у судском спору.³²

Трајање поступка медијације зависи, пре свега од страна у сукобу и прилагођава се њима. Насупрот исцрпној борби аргумената пред судом, медијација штеди време јер омогућава поновно успостављање сарадње и задовољавање различитих интереса. У западним земљама просечно трајање посредовања у случају развода брака је осам сесија (два до три сата свака сесија), а приликом решавања грађанског спора две сесије.³³

Медијација се углавном одвија у приватности, што омогућава да стране сачувају своју репутацију и реноме, па им се гарантује поверљивост изнетих приватних информација које нису у супротности са законом и општеприхваћеним јавним интересима. Информације изнете у овом поступку не могу се користити на суду уколико се медијацијом не постигне споразум.³⁴

Сваки споразум који је склопљен одговара потребама/интересима страна у спору. У литератури³⁵ стоји да је пракса показала да се ови споразуми углавном разликују по садржају од онога што би суд пресудио.

Без обзира на врсту сукоба, сукобљене стране често имају циљ да одрже добар однос и комуникацију са другом страном. За разлику од судског поступка који је дуготрајан, ригидан и у коме се конфликт не решава, чак се однос и погоршава,

---

³²Петрушић, Невена; Минланков-Бук, Драгана; Станаревић-Деспотовић, Вера; Игњатовић-Џамоња, Тамара; Јовановић, Владан, Приручник за примену медијације у оквиру службе Повереника за заштиту равноправности, Београд, 2011, стр. 30.

³³ Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, *op. cit.*, стр. 77.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ *Ibid.*

медијација може да очува или чак унапреди односе између страна, како би оне у будућности наставиле са комуникацијом.³⁶

За разлику од поступка пресуђења који је окренут прошлости, медијација се посвећује будућој сарадњи страна у сукобу и има за циљ успостављање коректног односа између странама.³⁷

Док је поступак пресуђења контрадикторан, медијација представља опцију која обухвата интересе обеју страна. С тога се медијација може посматрати као неки облик превенције у настајању будућих спорова између истих страна.³⁸

У поређењу са методима за решавање спорова са позиције права, медијација је знатно једноставнији, неформалнији и краћи поступак.

Поред свих добити које медијација потенцијално носи, логично је закључити да она може заменити судске процедуре кад год је то могуће.³⁹ Будући да она није универзално решење које је применљиво за све врсте сукоба, неопходно је указати на недостатке и ограничења у примени медијације.

Опасност у примени медијације је, пре свега, у неједнакој дистрибуцији моћи између страна у сукобу. Страна са мање моћи често прихвата неповољне опције друге стране страхујући од последица које је могу погодити у поступку пред судом. Добро је познато да губитак боли више но што добитак радује, да људи могу одустати од добити, плашећи се веће штете, што је једна од типичних баријера успешном преговарању и посредовању.⁴⁰

---

³⁶ Ibid.

³⁷ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 39.

³⁸ Ibid.

³⁹ Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, *op. cit.*, стр. 80.

⁴⁰ Ibid.

Сиромашнији клијенти најчешће бивају упућивани на медијацију јер је јефтинија, док они имућнији имају избор да се одлуче између медијације и судског поступка.⁴¹ С друге стране, приликом упућивања странака на медијацију државни суд се најчешће руководи економским статусом странака, па се медијација препоручује сиромашним грађанима како би се смањили трошкови.⁴² У таквим ситуацијама клијенти ће препоруку суда прихватити више као обавезу или принуду него ли што би то био њихов избор.

Критика која се упућује на рачун медијације односи се на то да се на тај начин одржава *status quo* у неравноправним односима и умањују могућности да се људи боре за заштиту својих права када су она повређена или угрожена, због чега се медијатори посебно обучавају да буду свесни ових опасности и сензитивни за људска права, потребе и културне разлике.⁴³

2.5. Зона медијабилности

Границе примене медијације су у праву Републике Србије објективно (каузално) одређене, с обзиром на карактеристике правног односа у коме је спор настао (медијабилност *rationa causa*) уз услов да законом није предвиђена искључива надлежност суда односно другог надлежног органа (медијабилност *ratione jurisdictionis*).⁴⁴ Подручје примене медијације, према ЗП било је постављено релативно широко и превазилазило је зону арбитрабилности у праву Републике Србије. Сагласно чл. 1. ст. 1. ЗП, медијација је могла бити примењена у решавању спорова који настају у

⁴¹ Liebmann, Marian, op. cit., at 13.

⁴² Петрушић, Невена, op. cit., стр. 40.

⁴³ Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, op. cit., стр. 80.

⁴⁴ Петрушић, Невена, op. cit., стр. 10.

имовинскоправним односима физичких и правних лица, у трговинским, породичним, радним и другим грађанскоправним односима, као и у управним и кривичним односима. Спор из ових односа могао се решити путем медијације под условом да се ради о стварима у којима стране могу слободно да располажу својим правима.

Када су у питању радни односи, према ЗП, чл. 1., ст. 1., предмет медијације могли су бити сви спорови осим спорова поводом отказа уговора о раду и исплате минималне зараде, који се према Закону о мирном решавању радних спорова⁴⁵ могу решити путем арбитраже.

Одређивања зоне медијабилности у породичним односима прилично је тешко будући да начело диспозитивности доминира само у неким секторима породичних односа (имовински односи брачних и ванбрачних супружника), јер је највећи број породичних односа регулисан императивним нормама. Међутим, законодавац је предвидео могућност да се и неки спорови из породичних односа, који су регулисани императивним нормама, реше мирним путем. У ту групу спорова спадају: брачни спорови, као и спорови између брачних и ванбрачних партнера у погледу вршења родитељског права, при чему тај споразум подлеже судској контроли како би се утврдило да ли је у најбољем интересу детета. У неким случајевима, чак и у медијабилним споровима, примена медијације није примерена. Наиме, уколико се ради о споровима међу члановима породице у којима је један члан извршилац насиља а други жртва, медијација се не може због дисбаланса моћи одвијати у складу са начелом равноправности страна које је једно од основних начела медијације.⁴⁶

Приликом одређивања зоне медијабилности у управноправној и кривичноправној материји законодавац је пропустио да дефинише појмове „управни

---

⁴⁵ Закон о мирном решавању радних спорова, „Сл. гласник РС“, бр. 125/2004.

⁴⁶ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 11.

однос“ и „кривични однос“ тако да није могуће утврдити који су спорови из ових односа медијабилни. Одређивање зоне додатно је било отежано због правила да је спор медијабилан уколико стране у том односу могу слободно располагати својим правима, а познато је да у управним и кривичним односима доминира јавноправни елемент, при чему је начело диспозиције веома сужено.⁴⁷

Општи критеријум за одређивање медијабилних спорова према ЗП није омогућавао да се утврди медијабилност у управним и кривичним односима па се она морала одређивати на основу прописа који уређују решавање управних и кривичних правних ствари.⁴⁸

Још једна граница медијабилности, које је била постављена ЗП, је та што је примена медијације била искључена у споровима у којима је предвиђена искључива надлежност суда или другог надлежног органа.⁴⁹

Што се тиче субјективних ограничења медијабилности, она у домаћем праву не постоје. Стране у спору могу бити физичка и правна лица, која законодавац изричито наводи, као и сама држава и јединице локалне и регионалне самоуправе. Чини се, међутим, да је ради отклањања евентуалних недоумица, било целисходно законом изричито предвидети ко се може појавити као страна у поступку медијације, како је то учињено у чл. 5. ст. 2. Закона о арбитражи, приликом регулисања подобности спора за арбитражу.⁵⁰

Ширење зоне медијабилности подстичу основни вредносни принципи који су у њу уграђени, а односе се на једнаке могућности за све и недискриминаторну праксу. Приступачност услуга медијације свима, без обзира на статус и материјалне

---

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid., стр. 12.

⁴⁹ Чл. 1. ст. 1. ЗП.

⁵⁰ Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 12.

могућности обезбеђује се кроз доступност институција, широко информисање јавности преко медија и популарних лифлета, све до јачања свести о стереотипима и предрасудама и поштовању културних различитости.⁵¹

2.6. Историјски преглед развоја медијације

Најстарији податак о примени медијације је нађен у историји Сумерске цивилизације. Спорови у тим друштвима су морали прво да размотре машкими који су имали улогу која је слична данашњим медијаторима, помагали су странама да дођу до поравнања пре него што спор дође пред судско веће. Амерички правници, проучавањем Библије, су закључили да је медијација тековина хришћанских цивилизација. По њима библијска процедура медијације се може наћи у Јеванђељу по Матеју које налаже верницима да спор решавају кроз пријатељски разговор, па уколико то не успе примењује се медијација, а тек ако се и то покаже неуспешним библијска процедура налаже да се спор да на решење представницима заједнице.⁵²

Могло би се рећи да посредовање има своје корене у филозофији религије па је пракса била најраспрострањенија у оним земљама у којима су религија и филозофија имале велики утицај на постизање мира, хармоније и равнотеже у друштву. Хришћанске цркве и свештенство су најчешће били медијатори у породичним споровима, кривичним и дипломатским споровима међу племством. Јеврејски суд рабина и рабини у Европи су били главни заштитници јеврејске културе.⁵³

---

⁵¹ Игњатовић-Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана, *op. cit.*, стр. 75.

⁵² Карамарковић, Лепосава, *Поравнање и медијација*, Факултет за пословно право, Београд, 2004, стр. 317.

⁵³ *Ibid.*, стр. 72.

Од средине 60-их година прошлог века, посредовање постаје доста присутно у многим областима друштвеног живота. На тај начин, не само да се избегавају велики материјални трошкови и смањује ангажовање гломазног административног апарата, већ се странама у сукобу омогућава да, уз помоћ ангажованог стручњака, узму активно учешће у заједничком налажењу обострано прихватљивог и трајног решења.⁵⁴

Такође, примена посредовања и уопште АДР, нагло је порасла у многим *common law* системима попут САД, Аустралије, Канаде, Енглеске, док је нешто мања у земљама као што су Немачка, Швајцарска и бивше југословенске републике.⁵⁵

У Републици Србији се медијација јавља најпре кроз невладин сектор, средином 90-их година. Један од покушаја реформе у домену организације и функционисања правосуђа је одлука о спровођењу „недеље поравнања“ коју је донела тадашња председница Врховног суда Србије, Лепосава Карамарковић, преко пилот-пројеката у Другом општинском суду у Београду који први почиње са применом медијације уз подршку Међународне финансијске корпорације.⁵⁶ „Недеља поравнања“ је подразумевала да се медијација примењује у парничним предметима старијим од три године, као и кривичним предметима за кривична дела за која су запрећене блаже казне - новчана казна или казна затвора до годину дана, а за која се гони по предлогу оштећеног или по приватној тужби. У овом пројекту било је укључено 138 судова где су медијатори били пензионисане судије. Пројекат је био реализован са релативно добрим успехом (14,55%). Након тога, спроведене су и анкете које су несумњиво указивале на безрезервну подршку судија, медијатора као и страна у

---

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Currennt Trends, Process and Practice in mediation and Alternative Dispute Resolution – Department of Labour, Wellington, New Zealand, 2008, at 10.

⁵⁶ Недић, Блажо; Тоскић, Ана, Примена медијације у Србији – достигнућа и изазови, Партнери за демократске пормене Србија, Београд, 2012., стр. 7.

спору, док је међу адвокатима била присутна резервисаност због, наводно њихове ограничене улоге у спровођењу поступка медијације.⁵⁷

Све спроведене активности, реализовани пројекти, утицали су на то да се почне са израдом законодавног оквира, који ће уређивати материју медијације. Тако је, 2005. године усвојен ЗП, а већ наредне године основан Републички центар за медијацију са седиштем у Београду који је имао за циљ пружање услуга медијације, промоцију медијације, организацију обука медијатора и обављање издавачке делатности.⁵⁸

3. ПРОЦЕС ИЗГРАДЊЕ ПРАВНОГ ОКВИРА МЕДИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ

3.1. Изградња правног оквира

Медијација је уведена у правни поредак Републике Србије 2004. године доношењем ЗПП, који јасно утврђује место медијације у грађанским парницама и пружа могућност странкама у парничном поступку да спор реше путем медијације. Примарни циљ доношења ЗП био је да се омогући примена медијације чиме би се допринело растерећењу судова, а пре свега, бржем, ефикаснијем и јефтинијем остваривању права правних субјеката.

Већ наредне године усвојен је ЗП, као први законски пропис у Србији чији је предмет био искључиво медијација. Закон је представљао први корак и предуслов за изградњу нормативног оквира медијације у Србији и њену примену у пракси. С циљем да се изврши усклађивање постојећег законског оквира медијације са међународним стандардима у овој области, Министарство правде је 2008. године формирало радну

---

⁵⁷ www.prafak.ni.ac.rs/files/nast_mat/Medijacija.ppt

⁵⁸ Арсић, Јелена; Недић, Блажо, Препоруке за развој и примену медијације у Србији, International Finance Corporation, Београд, 2011, стр. 8 – 9.

групу за измене и допуне ЗП, са циљем да се обезбеди основ за развој и квалитетну примену медијације, као и да се омогући развој приватне медијације како би била доступна што већем броју грађана⁵⁹. Радна група, за израду новог Закона о медијацији, је 2010. године поднела Министарству правде предлог текста Нацрта закона о медијацији, који је 2011. године Влада усвојила и упутила у скупштинску процедуру. 2012. године, након избора, предлог Закона о медијацији је враћен на преиспитивање у новоформирано Министарство правде и државне управе, након чега су задржане најзначајније одредбе уз минималне допуне. ЗПРС је усвојен 2014. године, а ступиће на снагу 1. јануара 2015. године.

Од значаја за изградњу правног оквира медијације у Србији су и актуелне законске норме о медијацији садржане у следећим прописима: Закон о осигурању⁶⁰ из 2004.-испр 2005., 2009., 2011., 2012., 2013. године, ПЗ из 2005. са изменама и допунама 2011. године; Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица⁶¹ из 2005. године; Закон о заштитнику грађана⁶² из 2005. и 2007. године; Закон о забрани дискриминације⁶³ из 2009. године; Закон о стечају⁶⁴ из 2009., 2011. и 2012. године; Закон о спречавању злостављања на раду⁶⁵ из 2010. године; Закон о заштити потрошача⁶⁶ из 2010. године; ЗПП из 2011. и 2013. године⁶⁷; Закон о социјалној заштити⁶⁸ из 2011. године; Законик о кривичном поступку⁶⁹ из

---

⁵⁹ Ibid., стр. 11.

⁶⁰ Закон о осигурању, „Сл. гласник РС“, бр. 55/2004, 70/2004 – испр., 61/2005, 61/2005 – др. закон, 85/2005 – др. закон, 101/2007, 63/2009 – одлука УС, 107/2009, 99/2011, 119/2012 и 116/2013.

⁶¹ Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, „Сл. гласник РС“, бр. 85/2005.

⁶² Закон о заштитнику грађана, „Сл. гласник РС“, бр. 89/2005 и 54/2007.

⁶³ Закон о забрани дискриминације, „Сл. гласник РС“, бр. 22/2009.

⁶⁴ Закон о стечају, „Сл. гласник РС“, бр. 104/2009, 99/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013.

⁶⁵ Закон о спречавању злостављања на раду, „Сл. гласник РС“, бр. 36/2010.

⁶⁶ Закон о заштити потрошача, „Сл. гласник РС“, бр. 73/2010.

⁶⁷ Закон о парничном поступку, „Сл. гласник РС“, бр. 72/2011 и 49/2013 – одлука УС.

⁶⁸ Закон о социјалној заштити, „Сл. гласник РС“, бр. 24/2011.

2011., 2012. и 2013. године; Закон о заштити корисника финансијских услуга⁷⁰ из 2011. године. О неким прописима ће мало детаљније бити речи у одељку под називом „Медијација у другим прописима“.

3.2. Одредбе о медијацији у прописима Републике Србије

3.2.1. Закон о посредовању – медијацији

За развој свих АДР техника, међу којима је и медијација од кључне је важности доношење ЗП.⁷¹ Ради се о основном закону о алтернативном решавању спорова, којим су одређена минимална правила поступака и утврђена основна начела у којима се они примењују. ЗП је *sedes materiae* права Републике Србије у примени АДР. Примена медијације је први пут уређена 2005. године када је усвојен ЗП, на седници првог ванредног заседања Народне скупштине Републике Србије. То је био оквирни и основни закон, први законски пропис у Србији који је за предмет имао искључиво медијацију.

У време доношења ЗП у Републици Србији су постојала минимална знања и искуства на пољу медијације. Зато се мора признати да су решења која је садржао ЗП представљала значајан допринос у развоју медијације у Србији.⁷²

Међутим, правила која је садржао ЗП, у пракси нису омогућавала адекватну доступност услуга медијације потенцијалним корисницима, што се доказује чињеницом да до усвајања ЗПРС није постојао јединствен регистар медијатора, иако су

---

⁶⁹ Законик о кривичном поступку, „Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013.

⁷⁰ Закон о заштити корисника финансијских услуга, „Сл. гласник РС“, бр. 36/2011.

⁷¹ Петрушић, Невена, *op.cit.*, стр. 7.

⁷² Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, Нови Закон о медијацији: нова решења за подстицај развоја медијације у Србији, у: Медијација – принципи, процес, примена (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2014., стр. 156.

се бројни стручњаци обучавали у овој области. Као последица тога, велики број медијатора није био активан из разлога што поменута решења нису имала прецизан одговор на то ко има право да пружа услуге медијације у Србији, односно ко је овлашћен да о томе одлучује.⁷³

Такође, поједина решења садржана у ЗП су изазивала недоумице и имала недостатке. Из тог разлога јавила се потреба да се учини корак напред у регулисању медијације. Тако се 2008. године отпочело са израдом новог закона који је коначно усвојен 2014. године, под називом ЗПРС.

Решења из ЗП биће приказана у делу рада који говори о новинама које у правни поредак Републике Србије уноси ЗПРС.

3.2.2. Медијација у Породичном закону

Породичним законом предвиђено је низ новина у области породичног права. У самом закону садржан је одељак „Поступак посредовања“, који од чл. 229., до чл. 246. уређује породичну медијацију. Поступак посредовања обухвата поступак за покушај мирења и поступак за покушај споразумног окончања спора - нагодба. Посредовање се редовно спроводи уз поступак у брачном спору који је покренут тужбом једног од супружника. Према закону, чл. 230, ст. 2, посредовање у брачном спору се не спроводи: 1) ако један од супружника не пристане на посредовање, 2) ако је један од супружника неспособан за расуђивање, 3) ако је боравиште једног од супружника непознато, 4) ако један или оба супружника живе у иностранству.

---

⁷³ Ibid., стр. 132 – 133.

Посредовање по правилу спроводи суд, а судија који руководи посредовањем не може учествовати у доношењу одлуке у некој каснијој фази поступка осим ако је посредовање успело.⁷⁴

Сврха мирења је да се поремећени однос супружника реши без конфликта и без развода брака. Пуномоћници не могу заступати супружнике у овој фази поступка, нити могу присуствовати мирењу. Ако не дође до помирења, а суд односно установа којој је поверен поступак посредовања процени да има могућности да дође до помирења, са мирењем се може наставити. О мирењу суд, односно установа којој је поверен поступак посредовања саставља записник који садржи изјаве супружника о томе да ли су се помирили, односно да мирење није успело.⁷⁵

Нагодба, под којом законодавац подразумева медијацију, спроводи се у брачном спору који је покренут тужбом за поништење брака, односно тужбом за развод брака, а мирење супружника није успело.⁷⁶ Сврха нагодбе је да се поремећени однос супружника разреши без конфликта након поништења или развода брака. Суд односно установа којој је поверен поступак посредовања настојаће да супружници постигну споразум о вршењу родитељског права и споразум о деоби заједничке имовине. На нагодбу се позивају оба супружника и њихови пуномоћници. Ако је нагодба успела, или је делимично успела, споразум о вршењу родитељског права уноси се у изреку пресуде о поништењу или разводу брака уколико суд процени да је тај споразум у најбољем интересу детета.⁷⁷

---

⁷⁴ Чл. 231. ПЗ.

⁷⁵ Чл. 233. до 239. ПЗ.

⁷⁶ Чл. 240. ПЗ.

⁷⁷ Правни стандард „најбољи интерес детета“ предвиђен је Конвенцијом о правима детета из 1989. године. Њоме је предвиђено да све активности које се тичу деце, без обзира да ли их предузимају јавне или приватне институције социјалног старања, судови, административни органи, или законодавна тела, морају бити у најбољем интересу детета који је од првенственог значаја.

О нагодби суд односно установа којој је поверен поступак посредовања саставља записник који садржи споразум супружника о вршењу родитељског права и о деоби заједничке имовине, односно изјаве супружника да нагодба није успела.⁷⁸ Установа којој је поверен поступак посредовања је дужна да обавести суд о резултатима нагодбе, у законом предвиђеном року. Уколико то не учини, поступак нагодбе ће спровести суд.⁷⁹

3.2.3. Медијација у другим прописима

Правно регулисање медијације у Србији отпочело је, као што је речено, 2004. године, доношењем ЗПП који је садржао општа правила о медијацији у чл. 327 - 329. Према ЗПП из 2004. године, суд је упућивао странке на медијацију када оцени да би спор могао бити решен њеном применом и застајао са поступком. Избор медијатора био је у надлежности председника суда. Медијатори су бирани са листе медијатора из редова истакнутих стручњака (судија, адвоката и др.) који су добровољно прихватили да буду медијатори и они су за конкретну правну ствар одређивани према врсти спора. Странке у поступку медијације могле су да предузимају правне радње преко пуномоћника. Споразум који је постигнут у поступку имао је карактер вансудског поравнања. Медијатор је био у обавези да суду достави вансудско поравнање ради закључења судског поравнања.

Сви предлози и изјаве странака и њихових пуномоћника, дати у поступку медијације, се нису могли користити у поступку пред судом. ЗПП из 2004. прописивао је да поступак медијације траје максимално 30 дана и ако у том року не дође до

---

⁷⁸ Чл. 245. ПЗ.

⁷⁹ Чл. 246. ПЗ.

склапања поравнања, суд заказује рочиште за главну расправу.⁸⁰ Поступак се одвијао у складу са начелима добровољности, хитности и поверљивости.

Медијација је била регулисана још и чл. 487. ЗПП из 2004. године, који је предвиђао да се у поступку у привредним споровима медијација спроводи ако обе странке споразумно предложе и тада је суд одлагао расправу и застајао са поступком до окончања медијације.

Како је 2005. године донет ЗП, у новом ЗПП⁸¹ чл. 340. и чл. 341. предвиђена је могућност странака у парничном поступку да спор реше на споразуман начин, путем медијације, када то саме странке предложе или је предвиђено посебним законом. ЗПП из 2011. године прописује да се поступак медијације спроводи у складу са посебним законом и може трајати најдуже 30 дана, након чега суд заказује рочиште за главну расправу у случају да странке не реше спор путем медијације.⁸²

Законом о осигурању предвиђено је вршење надзора од стране Народне банке Србије над обављањем делатности осигурања.⁸³ У оквиру заштите права осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица, Народна банка Србије посредује у решавању одштетног захтева ради спречавања настанка спора из основа осигурања, разматра приговоре осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица и штити права и интересе тих лица.⁸⁴

Закон о заштитнику грађана, чл. 24., ст. 2., предвиђа да Заштитник грађана поред права на покретање и вођење поступка има право да пружањем добрих услуга, посредовањем и давањем савета и мишљења о питањима из своје надлежности

---

⁸⁰ Чл. 328. ЗПП.

⁸¹ Закон о парничном поступку, „Сл. гласник РС“, бр. 74/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС и 55/2014.

⁸² Чл. 341. ЗПП.

⁸³ Чл. 18. Закона о осигурању.

⁸⁴ Чл. 144. Закона о осигурању.

делује превентивно, у циљу унапређења рада органа управе и унапређења заштите људских слобода и права. Овим законом пружена је могућност да Заштитник грађана примени медијацију у поступцима између органа управе и грађана.

Закон о забрани дискриминације прописује да Повереник за заштиту равноправности предлаже спровођење поступка мирења у складу са законом којим се уређује поступак медијације, а пре предузимања других радњи у поступку.⁸⁵ Чл. 38. овог закона носи назив „мирење“, док сама норма упућује на примену закона којим се регулисао поступак медијације, што ствара термилошки проблем јер у ЗП се уређује поступак посредовања а не мирења, што је задржано и у ЗПРС. Други недостатак односи се на моменат покретања поступка посредовања. Није у складу са ЗП, а сада и са ЗПРС, да се поступак медијације покреће само пре предузимања других радњи, јер се он могао и може покренути и у току парничног поступка све до његовог правноснажног окончања.⁸⁶

Закон о стечају предвиђа да поверилац оспореног потраживања, односно стечајни управник, уз сагласност одбора поверилаца може предложити решавање спорног односа путем медијације у складу са законом који уређује поступак медијације. Уколико до закључења испитног рочишта постоји сагласност стечајног управника и одбора поверилаца, односно повериоца оспореног потраживања, о решењу спорног потраживања путем медијације, стечајни судија ће спорне пријаве издвојити из листе потраживања.⁸⁷

Закон о спречавању злостављања на раду у оквиру одредаба о поступку за заштиту од злостављања код послодавца, предвиђа да је послодавац дужан да након

---

⁸⁵ Чл. 38. Закона о забрани дискриминације.

⁸⁶ Јовановић, Владан, Правни оквир примене медијације у Србији, у: Медијација – принципи, процес, примена (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), стр. 168.

⁸⁷ Чл. 115. Закона о стечају.

пријема захтева за покретање поступка за заштиту од злостављања, у року од три дана, странама у спору предложи посредовање као могућност за решење спора. Запослени који сматра да је изложен злостављању, запослени који се терети за злостављање и представник послодавца споразумно одређују посредника.⁸⁸ Чл. 16. овог закона предвиђено је да је посредник дужан да поступа независно и непристрасно. Такође је чл. 17. прописано да је поступак посредовања хитан, затворен за јавност, а подаци прикупљени у току посредовања представљају тајну и могу се саопштити само учесницима поступка и надлежним органима у вези са поступком за заштиту од злостављања.

Закон о заштити потрошача говори о медијацији као начину вансудског решавања потрошачких спорова између потрошача и трговца. Стране у потрошачком спору могу споразумно да одреде једног или више посредника, са списка посредника у складу са законом који уређује посредовање. Наводи се да пре коришћења медијације у потрошачком спору треба упутити рекламацију продавцу или пружаоцу услуга. Закон још наводи да покретање и вођење поступка медијације не утиче на остваривање права потрошача на судску заштиту.⁸⁹

Закон о социјалној заштити дефинише медијацију као услугу социјалне заштите која се налази у групи саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга. Овим законом је отворен пут за примену медијације као алтернативног начина за решавање спорова у систему социјалне заштите. Правилником о стручним пословима у социјалној заштити⁹⁰ предвиђено је да стручни радници, различитих

---

⁸⁸ Чл. 15. Закона о спречавању злостављања на раду.

⁸⁹ Јовановић, Владан, *op. cit.*, стр. 169.

⁹⁰ Правилник о стручним пословима у социјалној заштити, "Сл. гласник РС", бр. 1/12.

професионалних профила, могу добити лиценцу медијатора у социјалној заштити уколико испуњавају законом прописане услове.⁹¹

Закон о заштити корисника финансијских услуга, чл. 44., као обавезан елемент уговора о коришћењу банкарских услуга, прописује право на приговор и могућност покретања поступка посредовања ради вансудског решавања спорног односа. У најкраћим цртама, поступак посредовања покреће се прихватањем предлога за покретање поступка, он је поверљив и хитан, а спроводе га запослени у Народној банци Србије – посредници, који су именовани одлуком овлашћених органа у Републици Србији, који имају лиценцу и налазе се на списку посредника. Стране у спорном односу могу да одлуче да се поступак посредовања спроведе пред другим органом надлежним за посредовање. Споразум који је постигнут у поступку посредовања нема снагу извршне исправе, а на сам поступак посредовања сходно се примењују одредбе закона и других прописа којима се уређује посредовање. Чл. 46. овог закона предвиђено је да вођење поступка посредовања између корисника и даваоца финансијских услуга не искључује могућност коришћења права на судску заштиту.

4. НОВИНЕ У ПРАВНОМ ОКВИРУ МЕДИЈАЦИЈЕ

4.1. Закон о посредовању у решавању спорова – разлози и циљеви доношења

Разлог доношења ЗПРС је потреба да се постојећи нормативни оквир побољша и унапреди како би била омогућена шира примена посредовања у спорним односима,

---

⁹¹ Јовановић, Владан, *op. cit.*, стр. 164.

у којима стране могу слободно да располажу својим захтевима, а посредно се остварили позитивни ефекти у функционисању правосудног система у Србији.⁹²

Још један од разлога доношења новог закона је ширење простора за спровођење посредовања у правним стварима са иностраним елементом, што је у складу са препоруком Препоруком Савета Европске РЕС 2002⁹³ 10 о медијацији у грађанским стварима, којом су државе упућене да унапреде примену посредовања у решавању спорова са иностраним елементом.

Исто тако требало је створити простор за развој приватне медијације, односно медијације изван судског система, како би се омогућила доступност медијације у различитим друштвеним односима. Оцењено је у литератури⁹⁴ да би управо развој приватне медијације допринео растерећењу правосудног система, што би директно омогућило остваривање права на правично суђење у разумном року и право на приступ правди.

Непосредни повод за доношење закона је неопходност усаглашавања постојећег законодавства са међународним и европским стандардима у овој области, посебно са Правилима UNCITRAL-а о мирењу од 1980.⁹⁵ године, UNCITRAL Модел Законом о међународном трговачком мирењу⁹⁶ од 2002. године, као и са решењима садржаним у Директиви 2008/52/ЕС⁹⁷ Европског Парламента и Савета ЕУ о неким аспектима медијације у грађанским и трговинским стварима. Европским прописима у

---

⁹² Образложење ЗПРС.

⁹³ Recommendation Rec (2002), 10 of the Committee of Ministers to member States on mediation in civil matters, доступно на <http://coe.int>.

⁹⁴ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 23.

⁹⁵ United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), UNCITRAL Conciliation Rules, 1980., доступно на <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/conc-rules/conc-rules-e.pdf>.

⁹⁶ UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation with Guide to Enactment and Use, 2002, United Nations, New York, 2004.

⁹⁷ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters, доступно на <http://eur-lex.europa.eu>.

овој области, поред осталог су стандардизована основна начела посредовања и предвиђена је обавеза држава чланица ЕУ да успоставе систем контроле квалитета рада посредника, да регулишу начин упућивања на посредовање у решавању спорова и начин који је предвиђен за испуњавање обавеза из споразума који је склопљен у поступку посредовања.⁹⁸

Коначно, циљеви који се желе постићи ЗПРС јесу побољшање нормативног оквира медијације, обезбеђење квалитета рада медијатора и унапређење медијаторске праксе.

4.2. Појам и подручје примене медијације

Узимајући у обзир законске дефиниције⁹⁹ медијације може се приметити да ЗПРС уместо термина медијација користи термин посредовање. У образложењу закона измена назива објашњава се тиме да је „појам посредовање приближнији духу српског језика“, као и да би „појам медијације изазивао неразумевање просечног грађанина“.¹⁰⁰ Међутим, како се у литератури¹⁰¹ наводи, чини се да су редактори ЗПРС имали у виду „дух српског језика“ занемарујући то да се у српском језику под појмом „посредовање“ подводе и друге делатности које немају додирних тачака са медијацијом (нпр. посредовање приликом закључења правног посла, посредовање у проналажењу партнера и сл.).

---

⁹⁸ Образложење ЗПРС.

⁹⁹ Видети страну 6 и 7 овог рада.

¹⁰⁰ Образложење ЗПРС.

¹⁰¹ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, Нови Закон о медијацији – путеви и странпутице једног законодавног процеса, Избор судске праксе, год. 21, бр. 12, 2013., стр.27.

Треба такође имати у виду да медијација није искључиво посредовање у споровима¹⁰², већ она има шири циљ, њоме се решава целокупни спорни однос који је у току, као и онај који може настати у будућности.

Несумњив је закључак који стоји у литератури¹⁰³ да је вишегодишња примена ЗП, утицала на то да термин „медијација“ буде прихваћен и већ одомаћен израз, који није рационално заменити компликованом језичком конструкцијом каква је свакако „посредовање у решавању спорова“.

Оправдана је критика¹⁰⁴ да се дефиницијом која је дата у ЗП упућује на то да се медијација може применити за решавање спорних односа који су настали, те да она није примењива уколико спорни однос не постоји односно док је у настајању. Овај став образлаже се тиме да се на овај начин занемарује стварни потенцијал медијације а то је њена превентивна улога, благовремена примена која спречава вођење судских поступака.

У основним одредбама закона опредељује се подручје примене посредовања у спорним односима у којима стране могу слободно да располажу својим захтевима, под условом да другим законом није прописана искључива надлежност суда или другог државног органа, без обзира да ли се спроводи пре или после покретања судског поступка, под условом да примена посредовања одговара природи спорног односа. Даље се наводи, чл. 3. ст. 2. ЗПРС да је посредовање могуће у имовинскоправним споровима, породичним, привредним, управним, потрошачким споровима, споровима из области заштите животне средине, а у кривичним и

---

¹⁰² У свакодневном животу појам „спор“ , се некако погрешно поистовећује са парницом, одн. судским поступком. Додатно томе, примеренија је употреба појма „спорни однос“ уместо „спор“, имајући у виду да се у поступку медијације углавном решава спрени однос у целини, не само једна спорна ситуација. Ibid., стр. 28.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 132 и 136.

прекршајним стварима у погледу имовинскоправног захтева и захтева за накнаду штете, као и у радним споровима ако посебним законом није другачије прописано. Наведена листа спорова има за циљ да укаже на нове области у којима се може применити посредовање (нпр. потрошачки спорови, спорови у области заштите животне средине и сл). На крају се наводи, чл. 3. ст. 4. ЗПРС, да се одредбе посредовања не примењују на решавање спорних односа у вези са утврђивањем и наплатом јавних прихода.

ЗП је предвиђао да се правила посредовања примењују на имовинскоправне односе физичких и правних лица, трговинске, породичне, радне и друге грађанскоправне односе, управне и кривичне у којима стране могу слободно да располажу уколико законом није прописана искључива надлежност суда или другог органа.

Из наведеног произилази да је подручје примене прецизније одређено, него у ЗП и да се проширује на нове врсте спорова. Разлика постоји и у томе што се одредбе ЗП не примењују на спорове поводом отказа уговора о раду и исплате минималне зараде.

Такође треба указати и на нова решења која се односе на међународно посредовање и посредовање у прекограничним споровима. ЗПРС дефинише међународно посредовање и посредовање у прекограничним споровима, одређује меродавно право које ће се применити на решавање спора и предвиђа правила за извршење постигнутог споразума у поступку посредовања у прекограничним споровима.¹⁰⁵

---

¹⁰⁵ Чл. 5. до чл. 8., укључујући и чл. 8. ЗПРС.

4.3. Начела медијације

Поред начела добровољности, равноправности страна, искључења јавности, поверљивости и хитности која је предвиђао ЗП, ЗПРС предвиђа и начело учествовања и присуствовања поступку посредовања, начело неутралности и у истом одељку регулише питања која се тичу допуштености доказа у другим поступцима.

ЗПРС, као и ЗП, предвиђа да се поступак посредовања спроводи на основу изричите сагласности воља страна. Међутим, ЗПРС, чл. 9. ст. 1., уводи ограничење да стране у спорним односима у којима је посебним законом покретање поступка посредовања предвиђено као услов за вођење судског или другог поступка, морају најпре покушати да свој спорни однос реше применом посредовања. Истим чланом се указује на додатну обавезу суда или другог органа да пружи странкама обавештења о могућности спровођења посредовања, коју ЗП није предвиђао. Правила о споразумном начину спровођења поступка и о улози посредника, уколико стране не постигну споразум о начину спровођења поступка, су задржана у важећем закону.

Одредбе које уређују поверљивост поступка су од посебног значаја за примену медијације. Познато је да се посредовање руководи начелом поверљивости које обавезује посредника, стране у сукобу, њихове законске заступнике и пуномоћнике и све друге учеснике који присуствују поступку посредовања, као и лица која обављају административне послове за потребе посредовања да све податке, предлоге и изјаве у вези са овим поступком чувају као тајну и одговарају за штету насталу кршењем ове обавезе.¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ Чл. 13. ст. 2. ЗПРС.

Када су у питању посредници, овакво решење је разумљиво, јер је управо циљ овог начела изградња односа поверења између посредника и страна, који је услов за успешно спровођење медијације. Што се тиче ове обавезе, која важи за стране у спорном односу, јасно је да ће поверљивошћу стране у спорном односу створити атмосферу у којој ће бити слободне да отворено разговарају о проблему, без страха да ће информације које изнесу бити употребљене на њихову штету у неком каснијем поступку.¹⁰⁷

ЗПРС је у претежном делу преузео решења садржана у ЗП када је у питању начело поверљивости¹⁰⁸, с тим што проширује круг предлога, података и изјава које немају карактер поверљивости. Као разлоге који искључују карактер поверљивости наводе се: заштита најбољег интереса детета и спречавање доношења штете физичком или психичком интегритету лица.

Да би стране у спорном односу могле да буду отворене и да преговарају о могућем решењу спорног односа, предвиђено је правило да се предлози који су изнети и дати током посредовања, искључиво ради закључења споразума, не могу користити у судском, арбитражном или другом поступку, нити саопштити на други начин, а уколико буду понуђени, суд односно други орган их неће прихватити. Овим су уствари уведене доказне забране, тако што је предвиђено да се у било ком судском, или другом поступку не може позивати на околност, сведочити или предлагати као доказ: 1) чињеница да је једна страна предложила спровођење поступка посредовања или изразила вољу да у овом поступку учествује, 2) мишљења и ставови које је страна у поступку посредовања изразила, као ни предлози које је изнела само у циљу постизања споразума; 3) могући начини решавања спорног односа који је током

---

¹⁰⁷ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 138.

¹⁰⁸ Чл. 6. ЗП и чл. 13. ЗПРС.

поступка изнео посредник и чињеница да је страна у поступку показала спремност да прихвати предложени начин решавања спорног односа; 4) исправа која је припремљена искључиво за потребе поступка посредовања (нацрт могућих споразума).¹⁰⁹ Прописане доказне забране тичу се врста информација, а не облика у коме су садржане информације.

Одредбе о доказним забранама имају двоструку сврху. С једне стране, њима се обезбеђује адекватна атмосфера за поступак медијације, са циљем да стране прихвате медијацију, да у њој активно учествују и износе своје ставове и предлоге неспутане страхом да ће то бити искоришћено против њих у поступку који ће се евентуално водити ако напори да се постигне споразум не уроде плодом. Са друге стране, овако конципираном одредбом прецизно се разграничавају околности и докази који се не могу користити у каснијим поступцима.¹¹⁰

Такође се прецизира правило о коришћењу неког доказа како стране не би дошле у опасност да, због коришћења доказа у поступку посредовања, тај доказ не могу предложити у каснијем поступку, што би довело у питање право на доказ. Коришћење доказа у поступку посредовања не значи и пристанак на његово коришћење у другом поступку.¹¹¹

ЗПРС, чл. 11., уводи начело учествовања и присуствовања поступку посредовања. Он предвиђа да у поступку посредовања учествују физичка лица, као стране лично, док пуномоћници могу учествовати¹¹² уколико су их стране ангажовале. Присуство трећих лица могуће је уз сагласност самих страна у посредовању.¹¹³

---

¹⁰⁹ Чл. 16. ЗПРС.

¹¹⁰ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 140.

¹¹¹ Образложење ЗПРС.

¹¹² Оваквом формулацијом је измењена проблематична одредба у радној верзији ЗПРС, према којој је пуномоћник могао само да присуствује поступку посредовања, чиме се довела у питање сврха

Такође, ЗПРС наглашава обавезу неутралног поступања посредника као непристрасног лица уз помоћ кога стране у спору покушавају да исти реше.

Наведене новине у погледу постојећих начела, као и прописивање нових начела, представљају корак напред ка унапређењу праксе јер су прецизирана и овлашћења и обавезе медијатора, заштићени су интереси страна у спорном односу и свих учесника у поступку посредовања, што ће свакако представљати један од фактора који ће утицати на пораст примене поступка посредовања у пракси.

4.4. Поступак медијације

Оно што разликује медијацију од других метода за решавање спорова је неформалност поступка. Због тога, у самом закону су садржана минимална правила којима се уређује поступак медијације а која треба да омогуће спровођење медијације уколико се стране нису споразумеле о питањима која су неопходна за њено спровођење.

ЗПРС чл. 17. предвиђа да поступак медијације започиње постизањем сагласности страна о медијацији, која се огледа у томе што једна страна упућује предлог за закључење споразума о приступању посредовању а друга страна се у року од 15 дана, од достављања предлога писаним путем, о наведеном предлогу изјасни. ЗП је чл. 8. прописивао да поступак посредовања започиње прихватањем предлога за покретање поступка у року од 15 дана¹¹⁴, од пријема предлога.

укључивања пуномоћника знајући да је присуствовање пасивна радња. (Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 26.).

¹¹³ Чл. 11. ЗПРС.

¹¹⁴ Може се закључити да је рок одређен у циљу ефикасности поступка имајући у виду да свака страна може одустати од поступка медијације једностраном изјавом воље.

ЗПРС по први пут уређује *споразум о приступању посредовању*, као специфичан вид споразума који закључују стране спорног односа и посредници.¹¹⁵ Овим споразумом стране потврђују избор посредника, уређују међусобна права и обавезе у складу са начелима медијације, утврђују трошкове уколико их има и друга питања од значаја за спровођење посредовања.

ЗПРС не предвиђа форму споразума страна о начину спровођења медијације тако да је сваки законом допуштен начин склапања споразума могућ, како усмени тако и писани. Иста правила садржао је и ЗП.

Одредбе о окончању поступка садржане у ЗПРС не разликују се од правила садржаним у ЗП¹¹⁶, с тим што ЗПРС додаје још један начин окончања поступка, „протек рока од 60 дана од закључења споразума о приступању, осим уколико се стране не споразумеју другачије.“

Важна новина огледа се и у дејству посредовања на рокове застарелости и преклузије. ЗПРС предвиђа правило о застоју застарелости и преклузије у односу на захтеве поводом којих се води поступак посредовања, који не може трајати дужи од 60 дана,¹¹⁷ док према ЗП покретање поступка није прекидало застарелост и није утицало на преклузивне рокове.

Решење садржано у новом закону допуњено је правилима о рачунању рокова, па је предвиђено да, ако је предлог за медијацију одбијен или се сматра одбијеним, рок застарелости наставља да тече од дана одбијања предлога за посредовање, односно од дана када се предлог сматра одбијеним, ако је поступак окончан без

---

¹¹⁵ Чл. 19. ЗПРС. Према овој одредби, закључење споразума није обавезно, ипак без обзира на његов карактер, може се очекивати да споразуми о приступању посредовању буду од значаја, посебно приватном сектору јер ће представљати неку врсту гаранције за услуге које пружа медијатор, али и већу сигурност за кориснике услуга овог поступка.

¹¹⁶ Чл. 10. и чл. 24. ЗПРС.

¹¹⁷ Чл. 25. ЗПРС.

склапања споразума застаривање се наставља од дана окончања поступка. Како стране не би злоупотребиле поступак посредовања, у циљу одуговлачења поступка и како би биле мотивисане да брже и ефикасније окончају поступак, истом одредбом је предвиђено да застој застарелости може трајати најдуже 60 дана.¹¹⁸

Из истог разлога је прописано¹¹⁹ да ако је законом одређен рок за подношење тужбе, тај рок не тече док поступак посредовања траје али не дуже од 60 дана. На тај начин законодавац је одредио оптимални рок у којем стране имају довољно времена да постигну споразум о решавању спорног односа.

Одредбе о споразуму о решавању спора путем посредовања углавном прате решења садржана у ЗП. У вези са тим, предвиђено је да садржину споразума одређују саме стране и наглашена је могућност да посредник има активну улогу у састављању и изради споразума, пружајући странама одговарајућу помоћ уз њихову сагласност. Иако закон не поставља строге захтеве у погледу форме споразума, релевантна одредба конципирана је тако да упути стране да споразум могу да сачине у писаној форми, што је предуслов за остваривање правних дејстава споразума, пре свега својства извршне исправе.¹²⁰

Након окончања поступка, споразум који је настао као резултат медијације није био принудно извршив јер се радило о вансудском поравнању, што је представљало недостатак у ЗП. Тај недостатак је отклоњен чл. 27. ЗПРС којим су предвиђени услови који морају бити кумулативно испуњени како би споразум о решавању спора путем посредовања имао снагу извршне исправе, и то: 1) да садржи изјаву дужника којом пристаје да поверилац на основу споразума о решавању спора путем посредовања,

---

¹¹⁸ Чл. 25. ЗПРС.

¹¹⁹ Образложење ЗПРС.

¹²⁰ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 145.

након доспелости потраживања може покренути поступак принудног извршења (клаузула извршности), 2) да су потписи страна и посредника оверени од стране суда или јавног бележника. Прописано је да се неће дозволити принудно извршење споразума путем посредовања ако закључење споразума није дозвољено, ако је споразум супротан јавном поретку, ако споразум није подобан за извршење или је предмет извршења немогућ. Мада, и пре усвајања ЗПРС, овај недостатак није био тако велики обзиром да је споразум који су стране постигле задовољавао њихове интересе, те су га оне најчешће добровољно извршавале под надзором медијатора.

Што се тиче одредаба о сношењу трошкова поступка посредовања, задржано је правило које је било предвиђено у ЗП, а према коме је свака страна сносила своје трошкове, а заједничке трошкове посредовања стране су сносиле на једнаке делове, ако се нису другачије споразумеле. Новина коју уноси ЗПРС је дефинисање заједничких трошкова, тако што одређује да њих чине награда за рад посредника и накнада трошкова које је посредник имао у вези са поступком посредовања. Предвиђено је и да се висина награде за рад и висина накнаде трошкова посредника одређују према Тарифи о наградама и накнадама трошкова у поступку посредовања коју доноси министар надлежан за послове правосуђа.¹²¹

Такође, ЗПРС као новину уводи могућност да посебним прописима стране буду ослобођене плаћања трошкова посредовања. Истим чланом предвиђа се да посредници могу обављати посредовање без награде.¹²²

ЗПРС, као и ЗП, предвиђа општа правила којима се уређује однос посредовања и судског или другог поступка. Прописано је да се поступак посредовања може покренути пре или након покренутог судског поступка, као и у току поступка по

---

¹²¹ Чл. 29. ЗПРС.

¹²² Ibid.

правним лековима или у току извршног поступка, али је детаљније регулисање изостало. Разлог оваквом опредељењу је у околности да се поступак медијације у различитим фазама судског поступка и његов утицај на ток судског или другог поступка морају ближе регулисати процесним и другим матичним законима, а не општим законом о посредовању.¹²³

Како држава треба да настоји да економски мотивише и подстиче ширу примену посредовања, ЗПРС чл. 31. прописује да се у случају постизања споразума о решавању спора путем посредовања, након већ покренутог судског поступка, до првог рочишта за главну расправу, странке ослобађају обавезе плаћања судских односно административних такси у складу са посебним законом, чиме се желе мотивисати стране у спору да до споразума дођу мирним путем.

У циљу да се додатно подстакне развој и примена посредовања, у закону је унета одредба према којој, ако је поступак посредовања покренут у току судског поступка суд ће омогућити спровођење посредовања у судској згради, ван радног времена, у складу са Судским пословником.¹²⁴

4.5. Положај и улога медијатора

У погледу услова за обављање посредовања, ЗПРС уноси минималне измене.¹²⁵ У вези са овим условима, интересантан је став¹²⁶ да висока стручна спрема, као један од услова за обављање посредовања, не представља никакву гаранцију да ће рад медијатора бити квалитетнији и уједно искључује могућност да она лица која имају

---

¹²³ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.* стр. 148.

¹²⁴ Чл. 31. ЗПРС.

¹²⁵ Упоредити чл. 33. ЗПРС и чл. 20. ЗП.

¹²⁶ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 27.

ауторитет у локалним заједницама, својим знањем, комуникацијским и другим вештинама буду подршка у изградњи квалитетног система пружања услуга медијације.

ЗПРС, чл. 33., задржава могућност да у међународном посредовању посредник буде лице које је страни држављанин под условом да је овлашћено да се бави пословима посредовања у другој држави и уз реципроцитет.

Решење ЗП којим је било предвиђено да судије пружају услуге посредовања, сада је ограничено на тај начин што је прописано да судије могу да обављају посредовање искључиво ван радног времена и без накнаде, што је у складу са прописима којима се уређује обављање судијске функције.¹²⁷

У делу закона који садржи правила о посредницима новину представљају одредбе које се односе на права, дужности и одговорности посредника. Решења која значајније не одступају од оних која су била садржана у ЗП, односе се на дужност медијатора да у породичним споровима поступа у складу са начелом заштите најбољег интереса детета, да спроведе поступак посредовања у најкраћем року, као и забрана посреднику да странама намеће решење, даје обећања или правне савете или да гарантује исход посредовања.¹²⁸

Први пут се чл. 34. ЗПРС утврђује дужност посредника да посредује у складу са начелима посредовања, али и етичким кодексом који доноси министарство надлежно за послове правосуђа. Такође, предвиђена је и дужност посредника да странама у поступку поднесе обрачун трошкова у складу са Тарифом о наградама и накнадама трошкова у поступку посредовања, што не значи да ће накнада трошкова и награде за рад увек теретити стране, будући да законски текст даје могућност да се посебним законом предвиди ослобођење страна од плаћања трошкова посредовања.

---

¹²⁷ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op.cit.*, стр. 149.

¹²⁸ Чл. 34. ЗПРС.

Коначно, уведена је дужност посредника да Министарству надлежном за послове правосуђа подноси годишњи извештај о броју обављених посредовања. Овом одредбом се обезбеђује ефикасно праћење квалитета рада посредника и вођење евиденције. У складу са начелом поверљивости, јасно је да ови извештаји о раду не смеју садржати било какве податке који су поверљиви по самом закону.¹²⁹

У погледу одговорности посредника, задржано је правило којим је било предвиђено да посредник одговара за штету коју проузрокује странама својим незаконитим поступањем, према општим правилима одговорности за штету, с тим што према ЗПРС одговорност постоји само ако је штета резултат незаконитог поступања које је последица намере или грубе непажње посредника.¹³⁰

4.6. Нова решења у погледу лиценцирања медијатора

Једна од кључних новина закона огледа се у томе што се чл. 36. уводи систем лиценцирања за сва лица која се баве посредовањем. Систем издавања дозволе за посредовање треба да обезбеди одређени ниво квалитета посредовања и створи услове за перманентно унапређење праксе посредовања.

Издавање дозволе за посредовање је поступак у коме се утврђује да ли одређено лице испуњава законске услове за обављање посредовања.¹³¹ Уколико лице испуњава такве услове издаје му се лиценца за посредника. Свако лице које жели да се бави посредовањем дужно је да прибави дозволу за посредовање и то пре него што почне да пружа ову услугу. Лиценца се издаје посреднику са роком важења од три

---

¹²⁹ Образложење ЗПРС.

¹³⁰ Чл. 35. ЗПРС.

¹³¹ Чл. 36. ЗПРС.

године и може се обновити на захтев посредника, када се издаје на рок од пет година.¹³²

Услови за обнављање дозволе за посредовање су тако прописани да мотивишу посреднике на континуирано обучавање и унапређење својих посредничких способности.¹³³ У том смислу, поред услова за издавање дозволе, посредници морају испунити и додатне услове предвиђене чл. 38. ЗПРС који подразумевају најмање десет часова стручног усавршавања у току једне године и најмање пет посредовања за време важења дозволе за посредовање. Истим чланом прописано је да у поступку обнављања дозволе за посредовање се води рачуна о поштовању етичког кодекса и испуњавању обавеза прописаних законом и подзаконским актима, од стране посредника.

Чл. 39. ЗПРС уређени су услови и поступак за одузимање дозволе за посредовање, уколико се утврди да посредник не испуњава услове¹³⁴ и не придржава се правила поступка предвиђених законом. Исти члан предвиђа да у одређеним областима законом могу бити прописани и посебни услови за обављање посредовања.

Према чл. 39. ст. 2. ЗПРС, предлог за одузимање дозволе могу поднети суд или други орган који води поступак и Министарство надлежно за послове правосуђа.

Поступак издавања, обнављања и одузимања дозволе за посредовање спроводи Министарство надлежно за послове правосуђа. Као легитимисани субјект за

---

¹³² Чл. 37. ЗПРС.

¹³³ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 152.

¹³⁴ Према чл. 33. ЗПРС посредовање може спроводити лице које је: 1) пословно способно лице, 2) држављанин Републике Србије, 3) завршило основну обуку за посредника, 4) са високом стручном спремом, 5) које није осуђивано на безусловну казну затвора за кривично дело које га чини недостојним за обављање послова посредовања.

спровођење поступка одузимања дозволе за посредовање предвиђена је Комисија¹³⁵, коју именује министар.¹³⁶

Још једна од значајних новина је увођење јавног регистра посредника¹³⁷, који води Министарство надлежно за послове правосуђа. Лице које је добило дозволу за посредовање уписује се у регистар посредника.

4.7. Програми обуке за медијацију

У ЗП, обука медијатора помиње се само у чл. 20., којим се уређују услови за обављање посредовања, а посебна правила о садржини и трајању обуке садржана су у Правилнику о програму обуке за посредника.¹³⁸ Међутим, важећи Правилник показао

---

¹³⁵Према чл. 40. и чл. 41. ЗПРС, Комисију чине три члана, и то по један из реда судија, посредника и Министарства у циљу постизања објективности и непристрасности у поступку доношења одлуке. Ову Комисију образује Министарство на период од четири године. Против одлука Министарства, којом се одбија захтев за издавање и обнављање дозволе за посредовање, односно одлуке којом се одузима дозвола за посредовање, може се покренути управни спор. Поступци издавања, обнављања и одузимања дозволе, као и рад Комисије, ближе се уређују актом министра. Чланство у Комисији може престати и пре истека времена на које је члан именован, ако сам члан то затражи или му престане функција, односно радни однос или друго својство који су били основ за именовање у Комисију. Чланови Комисије имају право на накнаду за рад коју одређује министар, према броју предмета које је Комисија обрадила.

¹³⁶ Радном верзијом ЗПРС била су предвиђена правила која се односе на оснивање и рад Коморе медијатора, која је имала својство правног лица. Комора медијатора је требало да обавља две групе послова, тзв. поверене послове и остале послове. Статутом и другим општим актима Комора би уређивала своју организацију и пословање, као и врсте, састав, делокруг, органе, и сва остала питања која су од значаја за њен рад. Комора би се финансирала из прихода који би били остварени акредитацијом програма обуке, од чланарина, издавања и обнављања лиценци и других прихода који би били остварени у складу са законом. И поред детаљног регулисања Коморе медијатора, Коморски систем није ушао у коначни текст закона.

¹³⁷ Регистар посредника је јавна, јединствена, централна база података која се води у складу са законом који уређује заштиту података о личности. Предвиђено је да се у регистар уписују име и презиме посредника, датум и место рођења, подаци о стручној спреми и занимање, подаци о завршеној обуци за посредника, адреса, е-mail адреса, број телефона, број и датум одлуке о издавању, односно одузимању дозволе за посредника.

¹³⁸ „Службени гласник РС“, бр. 44/2005.

се недовољним, те да га је неопходно изменити, проширити и модернизовати, односно утврдити јасне критеријуме за различите програме обуке.¹³⁹

Од чл. 43. до чл. 46. ЗПРС предвиђена су основна правила у вези са обуком посредника како би се створили услови за успостављање система у коме је јасно утврђено ко, под којим условима и на који начин може спроводити програм обуке за посредовање.

Обука посредника је дефинисана као организовано стицање и усавршавање практичних знања и вештина потребних за самостално, ефикасно и успешно обављање послова посредовања. Према закону, обука може бити основна и специјализована. Завршена основна обука је услов за стицање својства посредника, док се специјализована обука организује за поједине области или врсте спорова. Програм основне обуке, поступак акредитације поступка обуке и надзор над спровођењем програма обуке, утврђује се актом министра. Програм специјализоване обуке утврђује се посебним актом струковног удружења за одређену област, уз сагласност министарства.¹⁴⁰

Закон чл. 45. прописује да државни органи, други органи и организације као и правна лица спроводе програм обуке по прибављеној дозволи Министарства надлежног за послове правосуђа.

Циљ и смисао ових одредби је да се обезбеди квалитетна обука за посреднике, која укључује основну и специјализовану обуку, као и да се елиминише сваки вид монопола који онемогућава развијање и реализовање квалитетних програма обуке, а тиме знатно успорава развој посредничке праксе. Квалитетном и континуираном

---

¹³⁹ Арсић, Јелена; Недић, Блажо, *op. cit.*, стр. 24.

¹⁴⁰ Чл. 43. и 44. ЗПРС.

обуком посредника, кроз акредитоване програме обуке, биће унапређен квалитет посредовања као посебне врсте делатности.¹⁴¹

Надзор над спровођењем програма обуке има за циљ да се обезбеди одређени ниво гаранције реализације акредитованих програма обуке.¹⁴² Министарство води евиденцију о издатим дозволама за основне и специјализоване програме.¹⁴³

Након завршене основне и специјализоване обуке, државни и други органи и организације и правна лица, који спроводе програме обуке, издају уверења о завршеној основној и специјализованој обуци. Образац уверења се одређује актом министра, који уједно води евиденцију издатих уверења.¹⁴⁴ Уверење представља доказ да је испуњен један од услова за обављање послова посредовања.

5. АНАЛИЗА СТАЊА И ПРЕПОРУКЕ ЗА РАЗВОЈ МЕДИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ

Последњих деценија прошлог века сведоци смо драстичног повећања примене АДР-а, у односу на класичне начине решавања спорова, а све због потребе да се унапреди ефикасност судског система и да се грађанима омогући право на приступ правди.

И поред постојања нормативног оквира, подршке међународних и домаћих организација, организовања обука и преношења примера добре праксе других земаља, број случајева медијације у националним оквирима је мали а програми који су постојали се гасе.

---

¹⁴¹ Арсић, Јелена; Петрушић, Невена, *op. cit.*, стр. 154.

¹⁴² *Ibid.*

¹⁴³ Чл. 46. ЗПРС.

¹⁴⁴ *Ibid.*

Површним и нестручним приступом медијацији дошли смо у ситуацију да овај ефикасни и, пре свега, хумани начин решавања спорова компромитујемо у очима јавности. Као последица тога јавља се ситуација да након 10 година од почетка примене медијације, она је још на почетку.¹⁴⁵

Поставља се питање како смо дошли у ситуацију да након добрих резултата у примени медијације пропустимо да развијамо и примењујемо овај метод решавања сукоба и на тај начин онемогућимо да буде доступна грађанима и другим субјектима? Где је претходних година изгубљено време и пропуштена прилика да медијација постане оно што она деценијама јесте у многим земљама - техника која „од противника чини сараднике“, вештина која зближава људе, унапређује односе у друштву, служи како грађанима тако и држави. Постоје мишљења да је управо ЗП разлог зашто развој медијације у Србији није приоритет, да се у јавности не наилази на разумевање суштине медијације.¹⁴⁶

Постојеће стање у правосуђу у Републици Србији најбоље приказује извештај Врховног касационог суда из 2012. године. Према извештају Врховног касационог суда Србије за 2012. годину¹⁴⁷ укупан број предмета у раду пред судовима свих надлежности је био 5 315 547. Број старих предмета предатих као незавршених из претходних година 3 346 277, док је број нових судских предмета започетих у току 2012. године био 1 969 290. Са аспекта броја судија поражавајући је податак да сваки од 167 судија у привредним судовима има у просеку по 1 492 предмета, док сваки од њихових 1 102 колега у основним судовима има по 3 362 предмета.

---

¹⁴⁵ Недић, Блажо; Тоскић, Ана, *op. cit.*, стр. 8.

¹⁴⁶ *Ibid.*, стр. 9.

¹⁴⁷ http://www.vk.sud.rs/assets/files/o_sudu/izvestaji/statistika_2012.pdf.

Према наведеном извештају Врховног касационог суда, пред судовима у Србији се налази више од 1, 7 милиона старих, нерешених предмета, од чега само пред основним судовима више од 1, 6 милиона. Дужина трајања судских поступака је битан фактор за остварење права на правично суђење и суђење у разумном року, а наведени извештај показује забрињавајуће параметре, да се број предмета и трајање суђења повећава из године у годину.

Главни разлог за овакво стање је неразумевање суштине медијације и одсуство система који је инкорпорисан у судски систем, и који се као такав примењује. До данас такав систем није успостављен у нашој земљи, што се негативно одражава на примену медијације и њен развој. Поред тога за примену медијације у судовима од значаја је и разумевање улоге судија у том систему, као и константна подршка медијације од стране правосуђа. Да би се искористиле предности медијације потребно је да постоји наведени систем који ће упућивати на медијацију, обезбеђивати обуку судија и одређивати разумне таксе за медијацију како би се грађани њоме користили у што већем броју случајева.¹⁴⁸

Требало би у сваком суду именовати референта за медијацију, који ће пружати грађанима и странкама све потребне информације и помагати им приликом заказивања поступка медијације, избора медијатора, успешности поступака. Да би био успешан у свом раду, референт би морао проћи обуку за обављање наведених послова.¹⁴⁹

---

¹⁴⁸ Недић, Блажо; Тоскић, Ана, *op. cit.*, стр. 31-32.

¹⁴⁹ *Ibid.*, стр. 29.

Потребно је и развити систем у којем би судије имале подстицај за примену медијације. На пример, размотрити могућност да се предмет у коме је дошло до закључења споразума сматра решеним предметом.¹⁵⁰

Као важан сегмент реформе правосуђа је и пружање услуге при судовима од стране судија и судског особља, па се препоручује обука судија у виду управљања предметима који су упућени у медијацију, опредељивање таксе за медијацију, како би се странке више њоме користиле (један од начина би био смањење или ослобођење од таксе за медијацију за спорове мале вредности, ослобођење од таксе за кориснике који су већ платили судску таксу), као и организовање промотивних периода (месец бесплатне медијације).¹⁵¹

Свакако, један од главних предуслова за ширу примену медијације у судовима је и подршка државе, која се огледа како у обезбеђивању законских и материјалних предуслова за развој медијације тако и у ангажовању државе на промени свести учесника у поступку и промовисању вансудских начина решавања спорова.

Према подацима који су добијени од стране Републичког јавног правобранилаштва¹⁵² из децембра 2012. године укупан број активних парничних предмета у којима РЈП заступа Републику Србију је 56 659, од тога Република Србија је тужена страна у 53 182, а тужилац у 3 478 предмета.¹⁵³

Треба истаћи да је један од разлога за постојеће стање медијације и занемаривање улоге адвокатуре у развоју и примени медијације у Србији. Ниједан од поменутих програма, спровођених у Србији, није укључивао адвокате и друге заступнике, односно пуномоћнике странака пред судовима. Познато је да стране

---

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Ibid., стр. 33 – 34.

¹⁵² У даљем тексту РЈП.

¹⁵³ Недић, Блажо; Тоскић, Ана, *op. cit.*, стр. 59.

решавање сукоба поверавају адвокату или другом пуномоћнику од чијег знања и вештина зависи и исход самог спора. Због тога је и логично да адвокати буду укључени у програме за развој, промоцију и едукацију, како би допринели ефикасности правосуђа.¹⁵⁴

У Србији и у другим земљама које су имале праксу у примени медијације примећен је изванредан отпор од стране адвоката који се објашњава претпоставком да такав начин решавања спорова негативно утиче на адвокатску праксу. Међутим овакав отпор је неоснован и представља резултат предрасуда. Медијација је управо у интересу како страна у спору тако и адвоката, што показује међународна пракса и одређени број адвоката који се и сами обучавају на пољу медијације, како би били спремни да својим клијентима пруже и овакву врсту услуге. Мотивација адвокатима би требало да буде и додатни ангажман, који ће свакако имати, јер пре покретања поступка они могу заступати клијенте ради решавања спорова путем медијације а уколико се она успешно не заврши наставиће се редовни поступак пред судом. Адвокат ће путем медијације овладати новом вештином коју може применити у неким случајевима и понудити је својим клијентима. У медијацији адвокат задржава „контролу“ над питањима која се тичу трошкова поступка, трајања и евентуално исхода парнице, што ће елиминисати ризик од губитка. Адвокати који хоће да иду у корак са савременим животом и да одговоре на све веће потребе клијената за бржим и јефтинијим начинима за решавање спорова, морају да се стручно оспособе и то у смислу примене медијације и других облика АДР-а.¹⁵⁵

---

¹⁵⁴ Недић, Блажо, Анализа стања и препоруке за унапређење примене медијације у Србији – решавање имовинско правних спорова, у: Медијација – принципи, процес, примена (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2014., стр. 175.

¹⁵⁵ Ibid., стр. 183.

Адвокати често немају прилику да изнесу емоционално стање својих клијената и све детаље догађаја у поднесцима или излагањима на рочишту. Управо медијација пружа могућност да клијенти, одвојеним и заједничким разговорима, изнесу „своју верзију догађаја“, што им у одређеним случајевима у парници може бити ускраћено.¹⁵⁶

Можемо закључити да би услуге медијације допринеле унапређењу адвокатске праксе, додатном приходу адвоката, већем задовољству клијената, повећању угледа адвокатских комора, а у крајњој линији и растерећењу судова јер би значајан број спорова био решен путем медијације пре или након покретања судског поступка.¹⁵⁷

Постоји неколико претпоставки које би требало испунити уколико се жели подстаћи развој медијације у Србији. Оне се односе на децентрализацију, демонополизацију и депрофитизацију услуга медијације.¹⁵⁸

Последњих година је примећен покушај да се системом медијације управља из националног центра под изговором боље контроле. Међутим, ништа не може бити погубније за медијацију и њен развој од централизације. Потребно је да локалне институције и организације у што већем броју развијају медијацију пре упуштања у редовну процедуру решавања спора, нарочито у садашњој ситуацији када постоји огромна оптерећеност и неефикасност судова.¹⁵⁹ Према наведеном извештају Врховног касационог суда увидели смо стање у правосуђу Србије, па закључујемо да је апсолутно немогуће да активношћу једног центра остварити довољан број медијација који ће растеретити судове. Тешко ће се постићи 1000 медијација у Србији годишње,

---

¹⁵⁶ Недић, Блажо, Медијација и адвокатура-предрасуда или интерес, у: Приручник за медијацију, АВА/СЕЕЛ, Београд, 2005.

¹⁵⁷ Арсић, Јелена; Недић, Блажо, *op. cit.* стр 34.

¹⁵⁸ *Ibid.* стр. 14.

¹⁵⁹ *Ibid.*, стр. 14.

уколико постоји један центар. Међутим, уколико постоји 1000 „центара“, онда је реално очекивати да ће сваки од њих урадити бар једну медијацију у току године па ће на тај начин бити остварен резултат који ће пружити допринос раду судова. Сваки решени сукоб представљаће једну тужбу мање. Принцип децентрализације, такође подразумева да се медијација обавља у локалној заједници од стране медијатора који познају традицију и обичај. Опште је познато да је споразум најлакше постићи у средини која је странама позната, у којој се оне осећају „као код куће“.¹⁶⁰

Демонополизација се може посматрати кроз одговоре на три питања: ко може бити медијатор, ко може пружати услуге медијације и ко може спроводити обуку за медијацију?

Позната је сентенца Фореста Мостена да медијатор може бити „... свако ко је по својој природи миротворац“. То једноставно значи да ће стране да се сагласе око лица у које имају поверења и за које верују да им може помоћи у решавању спорова. У случају одсуства сагласности онај ко организује услуге медијације може понудити листу медијатора који испуњавају законом предвиђене стандарде.¹⁶¹

Што се тиче питања пружања услуга медијације, треба омогућити свакој организацији и институцији да пружа услуге медијације уколико има интереса за то. При томе се треба обезбедити висок квалитет медијације у областима које су од значаја за друштво.¹⁶²

Увелико су се ломила копља око питања ко може спроводити обуку за медијацију. Главни разлог је то што се будућим медијаторима неосновано гарантују

---

¹⁶⁰ Ibid.

¹⁶¹ Ibid., стр. 16.

¹⁶² Ibid.

хонорари достојни холивудских филмова, “куле и градови”. Тако да се овде покушава наметнути неки вид монопола чиме се спречава развој праксе медијације.¹⁶³

Главни разлог за досадашње покушаје централизације и монополизације медијације је што је ова делатност схваћена као профитна делатност и прилика за брз и лак извор прихода. Међутим, ово је суштинска заблуда која спречава даљи развој и примену медијације. Управо суштина медијације је њена „непрофитабилност“.

Само уз испуњење свих ових услова медијација ће имати прилике да заживи и да се развија у правом смеру, при чему сам развој мора бити потпомогнут од стране државе.

Оно што би се могло сматрати препоруком за развој, а уз то и примену медијације, су промотивне активности. Очекивано је да грађани неће прихватити нове услуге уколико не разумеју шта тиме добијају. Већина грађана није упозната са природом медијације, као ни са позитивним странама овог института иако је она више од 10 година присутна у Србији.¹⁶⁴

Промотивне активности морају постојати због ширења идеја о медијацији у националним и локалним медијима, као и на телевизији, радију. Дobar маркетиншки потез би била позитивна искуства грађана који су били корисници услуга медијације. На крају крајева, најбоља реклама је нечије искуство које би нужно повећало заинтересованост грађана да спорове решавају сарађујући а не сукобљавајући се.¹⁶⁵

Корисна промотивна активност су и лифлети, путем којих ће се потенцијалним корисницима пружити информације о медијацији. На тај начин ће информације стићи до већег броја грађана, што ће повећати вероватноћу да покушају да реше проблем

---

¹⁶³ Ibid.

¹⁶⁴ Ibid., стр. 39.

¹⁶⁵ Ibid.

путем медијације.¹⁶⁶ Обиласком градова и села, организовањем догађаја на којима би се грађанима приближила медијација, укључивањем симулација поступка медијације помогло би грађанима да је боље разумеју и да се за њу заинтересују.¹⁶⁷

Један од, можда најбољих начина да се промовише медијација је бесплатно пружање услуга заинтересованим странама у одређеном временском периоду. Оваква активност би показивала посвећеност мирном решавању сукоба, а истовремено би служила у маркетиншке сврхе.¹⁶⁸

Да резимирамо, кључни напредак и промена постојећег стања у примени медијације може се постићи једино свеобухватим приступом и коришћењем свих потенцијала које медијација и други алтернативни начини решавања сукоба пружају у превенцији и решавању конфликта. Укључивање свих релевантних чинилаца, институција, организација и појединаца као и њихова сарадња на развијању и примени медијације, предуслови су за стварање једног квалитетног система медијације и других облика АДР-а којим ће се решавати спорови у Србији.¹⁶⁹

6. ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду степен развоја и примену медијације и других алтернативних начина решавања спорова на међународном нивоу, може се оправдано очекивати да ће медијација у Србији заживети у већој мери него у претходном периоду.

То се потврђује усвајањем ЗПРС, којим се свакако отклањају бројне недоумице које су се јављале применом ЗП. Може се очекивати да ће потенцијални корисници

---

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ Ibid., стр. 40.

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Недић, Блажо, *op. cit.*, стр. 186.

услуга посредовања убудуће пре имати на уму „посредовање“ као један хумани поступак за решавање спорова него ли дуготрајну и исцрпну парницу у којој ће на крају свакако постојати страна која није задовољна исходом поступка.

Сам поступак посредовања је одређен као неформалан где доминира диспозитивност страна у одлучивању током читавог поступка, што омогућава странама у сукобу да имају контролу над процесом све време.

ЗПРС озбиљније приступа самој посредничкој професији. У том смислу, закон се детаљније бави питањима програма обуке и њихове акредитације. Ова новина је од великог значаја пре свега за потенцијалне кориснике услуга посредовања, јер ће имати већу сигурност у лица која се баве посредовањем и у њихову стручност.

Неспорно је да је законско регулисање медијације неопходно. Међутим, сигурно је да се медијација у Србији не примењује у довољној мери уколико узмемо у обзир квалитет закона који регулише ову област. Да ли је разлог оваквог стања, поред непостојања културне свести грађана о другачијем начину решавања спорова, и функционисање правосудног система? Овде се има у виду како поступање судија, тако и понашање самих странака. Странке све више олако схватају излазак пред суд и не покушавају да свој спор реше применом метода различитог од парнице, на који начин би се трошкови и време потребно за решење спора свели на минимум.

Како би посредовање у Србији заживело као професија и као поступак, свакако се очекује ангажовање државе у овој области. Свеобухватнији правни оквир медијације, будућа реализација евентуалних стратегија и програма за развој посредовања и других облика алтернативног решавања спорова, представљаће важну потврду јавног прихватања и коришћења овог и осталих облика ADR-а.

Остаје нада да ће тренутно стање и изнете препоруке за даљи развој и примену услуга посредовања, бити основа за стварање и развој бољих и квалитетнијих друштвених односа.

Списак литературе:

Уџбеници, монографије, чланци:

- Арсић, Јелена; Недић, Блажо - Препоруке за развој и примену медијације у Србији, International Finance Corporation, Београд, 2011.
- Арсић, Јелена; Петрушић, Невена – Нови Закон о медијацији: нова решења за подстицај развоја медијације у Србији, у: Медијација – принципи, процес, примена (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2014.
- Арсић, Јелена; Петрушић, Невена – Нови Закон о медијацији – путеви и странпутице једног законодавног процеса, Избор судске праксе, год. 21, бр. 12, 2013.
- Игњатовић-Џамоња, Тамара; Жегарац, Невенка - Медијација у систему социјалне заштите-карактеристике, примена и едукација, Годишњак факултета Политичких наука, Београд, 2007.
- Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана – Посредовање/медијација као начин решавања сукоба, у: Медијација – концепти и контексти (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2006.
- Игњатовић – Џамоња, Тамара; Мрше, Сњежана – Медијација као алтернативни начин решавања сукоба, у: Медијација – принципи, процес, примена (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2014.
- Карамарковић Лепосава - Поравнање и медијација, Факултет за пословно право, Београд, 2004.
- Liebmann, Marian – Mediation in context, London, Jessica Kingsley, 2000.
- Недић, Блажо; Тоскић, Ана - Примена медијације у Србији – Достигнућа и изазови, Партнери за демократске промене Србија, Београд, 2012.

- Недић, Блажо – Анализа стања и препоруке за унапређење примене медијације у Србији – решавање имовинско правних спорова, у: Медијација – принципи, процес, примена (Ур: Игњатовић – Џамоња, Тамара), Центар за примењену психологију, Београд, 2014.
- Недић, Блажо - Медијација и адвокатура-предрасуда или интерес, у: Приручник за медијацију, АВА/СЕЕЛ, Београд, 2005.
- Петрушић, Невена; Миланков-Ђук, Драгана; Станаревић-Деспотовић, Вера; Игњатовић-Џамоња, Тамара; Јовановић Владан - Приручник за примену медијације у оквиру службе Повереника за заштиту Равноправности, Београд, 2011.
- Петрушић, Невена - Алтернативни методи решавања правних спорова у праву Републике Србије, Зборник радова "Функционисање правног система Републике Србије", Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2006.
- Петрушић, Невена - Медијација као метод решавања правних спорова, Темида, Београд, 2004.
- Петрушић, Невена - The method of collective labour disputes resolution in the yugoslav law, UNIVERSITY OF pp. 283 - 293 NIŠ The scientific journal FACTA UNIVERSITATIS Series: Law and Politics Vol. 1, No 3, 1999.
- Relis, Tamara, Perception in litigation and mediation: lawyers, defendants, plaintiffs, and gendered parties, Cambridge Univesity Press, New York, 2009
- Current Trends, Process and Practice in Mediation and Alternative Dispute Resolution - Department of Labour, Wellington, New Zealand, 2008.

- Hardy, Samantha; Rundle, Olivia, Mediation for Lawyers, CCH Australia Limited, 2010.

Прописи:

- Закон о парничном поступку, Службени гласник РС, бр. 72/2011 и од 2005 и 49/2013 УС.
- Породични закон, Службени гласник РС, бр. 18/2005 и 72/2011 – др.закон.
- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Службени гласник РС, бр. 85/2005.
- Закон о посредовању – медијацији, Службени гласник РС, бр. 18/2005.
- Закон о мирном решавању радних спорова, Службени гласник РС, бр. 125/2004. и 104/2009.
- Предлог Закона о посредовању у решавању спорова са образложењем.
- Нацрт Закона о посредовању у решавању спорова, 2013.
- Закон о посредовању у решавању спорова, Службени гласник РС, бр. 55/2014.
- Правилник о програму обуке за посредника, Службени гласник РС, бр. 44/2005.
- Правилник о стручним пословима у социјалној заштити, Службени гласник РС, бр. 1/12.
- Радна верзија Нацрта закона о медијацији, октобар 2012.
- Радна верзија Закона о медијацији, децембар 2012.
- Закон о судијама, Службени гласник РС, бр. 116/2008, 58/2009 – одлука УС, 104/2009, 101/2010 и 8/2012 – одлука УС.
- Закон о забрани дискриминације, Службени гласник РС, бр. 22/2009.
- Закон о осигурању, Службени гласник РС, бр. 55/2004, 70/2004 – испр., 61/2005 – др.закон, 85/2005 – др.закон. 101/2007, 63/2009 – одлука УС, 107/2009 и 99/2011 и 119/2012.

- Закон о социјалној заштити, Службени гласник РС, бр. 24/2011.
- Закон о спречавању злостављања на раду, Службени гласник РС, бр. 36/2010.
- Закон о стечају, Службени гласник РС, бр. 104/2009, 99/2011 – др. Закон и 71/2012 – одлука УС.
- Закон о заштити потрошача, Службени гласник РС, бр. 73/2010.
- Законик о кривичном поступку, Службени гласник РС, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013.
- Закон о заштити корисника финансијских услуга, Службени гласник РС, бр. 36/2011.
- Закон о Заштитнику грађана, Службени гласник РС, бр. 79/2005 и 54/2007.
- UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation with Guide to Enactment and Use, 2002, United Nations, New York, 2004.

Интернет странице:

- www.prafak.ni.ac.rs/files/nast_mat/Medijacija.ppt
- <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/conc-rules/conc-rules-e.pdf>
- <http://eur-lex.europa.eu>
- <http://coe.int>
- http://www.vk.sud.rs/assets/files/o_sudu/izvestaji/statistika_2012.pdf

САДРЖАЈ:

1. УВОД	2
2. МЕДИЈАЦИЈА КАО МЕТОД ЗА РЕШАВАЊЕ СПОРОВА/СУКОБА	
2.1. Приступи у решавању спорова.....	4
2.2. Појам медијације	5
2.2.1. Врсте медијације	7
2.3. Карактеристике медијације	8
2.4. Предности и недостаци медијације.	10
2.5. Зона медијабилности.	13
2.6. Историјски преглед развоја медијације.	16
3. ПРОЦЕС ИЗГРАДЊЕ ПРАВНОГ ОКВИРА МЕДИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ	
3.1. Изградња правног оквира	18
3.2. Одредбе о медијацији у прописима Републике Србије	
3.2.1. Закон о посредовању – медијацији	20
3.2.2. Медијација у Породичном закону	21
3.2.3. Медијација у другим прописима	23
4. НОВИНЕ У ПРАВНОМ ОКВИРУ МЕДИЈАЦИЈЕ	
4.1. Закон о посредовању у решавању спорова	
– разлози и циљеви доношења	28
4.2. Појам и подручје примене медијације	29
4.3. Начела медијације	32
4.4. Поступак медијације	35
4.5. Положај и улога медијатора	40
4.6. Нова решења у погледу лиценцирања медијатора.	42
4.7. Програми обуке за медијацију	44
5. АНАЛИЗА СТАЊА И ПРЕПОРУКЕ ЗА РАЗВОЈ МЕДИЈАЦИЈЕ У СРБИЈИ	45
6. ЗАКЉУЧАК	53
СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ	56

